EUROOPA
KOMISJON

Strasbourg, 17.9.2024
COM(2024) 55 final

ANNEX

LISAD

järgmise dokumendi juurde:

Ettepanek:
NÕUKOGU SOOVITUS

suitsu- ja aerosoolivaba keskkonna kohta,
millega asendatakse nõukogu soovitus 2009/C 296/02

{SWD(2024) 55 final} - {SWD(2024) 56 final}

LISA

Suunised kaitseks tubakasuitsuga kokkupuutumise eest, nagu need on vastu võetud WHO tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonventsiooni osaliste teisel konverentsil

OTSTARVE, EESMÄRGID JA VÕTMEKÜSIMUSED

Suuniste otstarve

1. Suunised on kooskõlas WHO tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonventsiooni muude sätetega ning nende eesmärk on aidata osalistel täita konventsiooni artiklist 8 tulenevaid kohustusi. Suunised põhinevad parimal võimalikul tõendusmaterjalil ja nende osaliste kogemustel, kes on rakendanud tõhusaid meetmeid tubakasuitsuga kokkupuutumise vähendamiseks.

2. Suunised sisaldavad kokkulepitud põhimõtteid ja asjaomaste mõistete definitsioone ning kokkulepitud soovitusi meetmeteks, mis on vajalikud konventsioonist tulenevate kohustuste täitmiseks. Lisaks on suunistes kirjeldatud meetmeid, mis on vajalikud saavutamaks tõhusat kaitset teisese tubakasuitsu ohtude eest. Osalistel soovitatakse neid suuniseid kasutada mitte ainult konventsioonist tulenevate õiguslike kohustuste täitmiseks, vaid ka rahvatervise kaitse parimate tavade järgimiseks.

Suuniste eesmärgid

3. Suunistel on kaks teineteisega seotud eesmärki. Esimene eesmärk on aidata osalistel täita WHO raamkonventsiooni artiklist 8 tulenevaid kohustusi viisil, mis on kooskõlas teisese tubakasuitsuga kokkupuutumise teaduslike tõenditega ja suitsuvaba keskkonna meetmete rakendamise parimate tavadega kogu maailmas. Soovitakse tagada konventsiooni võimalikult laialdane järgimine ning aidata osalistel edendada võimalikult head tervist. Teine eesmärk on määratleda õigusaktide kesksed elemendid, mida on vaja inimeste tõhusaks kaitsmiseks tubakasuitsu eest, nagu on nõutud artiklis 8.

Aluseks olevad kaalutlused

4. Suuniste ettevalmistamist on mõjutanud järgmised kaalutlused:

   a) artiklis 8 sisalduv kohustus kaitsta keskkonda tubakasuitsu eest põhineb inimõigustel ja põhivabadustel. Kuna teisese tubakasuitsu sissehingamisega kaasnevad ohud, siis sisaldub kohustus kaitsta tubakasuitsu eest muu hulgas ka õiguses elule ja õiguses võimalikult heale tervisele, nagu on sätestatud mitmetes rahvusvahelistes õigusaktides (k.a Maailma Terviseorganisatsiooni põhikirjas, laste õiguste konventsioonis, konventsioonis naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta ning majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelises paktis) ning ametlikult sätestatud ka WHO raamkonventsiooni preambulis ning mitmete riikide põhiseaduses;

   b) kohustus kaitsta inimesi tubakasuitsu eest on seotud valitsuste kohustusega võtta vastu õigusakte, mis kaitseksid inimesi nende põhiõigusi ja -vabadusi ähvardavate ohtude eest. See kohustus laieneb kõikidele inimestele, mitte ainult teatavatele elanikkonna rühmadele;

c) mitmed autoriteetsed teadusasutused on võtnud seisukoha, et teisene tubakasuits on kantserogeen. WHO raamkonventsiooni mõned osalised (nt Soome ja Saksamaa) on liigitanud teisese tubakasuitsu kantserogeenide hulka ning sätestanud tervise ja ohutuse alastes õigusaktides kaitse tubakasuitsu eest töökohal. Lisaks artikli 8 nõuetele võib osalisi kohustada tubakasuitsuga kokkupuutest tulenevate ohtude vastu võitlemisel võtma meetmeid vastavalt oma kehtivatele tööseadustele või teistele seadustele, mis käsitlevad kokkupuudet kahjulike ainetega, kaasa arvatud kantserogeenidega.

PÕHIMÕTTED JA ASJAKOHASED MÕISTED KAITSES TUBAKASUITSUGA KOKKUPUUTUMISE EEST

Põhimõtted

5. Nagu on märgitud WHO raamkonventsiooni artiklis 4, on vaja tugevat poliitilist pühendumust, et võtta meetmeid, mis kaitseksid kõiki inimesi tubakasuitsuga kokkupuutumise eest. Järgmised kokkulepitud põhimõtted peaksid andma suuna konventsiooni artikli 8 rakendamiseks.

1. põhimõte

6. WHO raamkonventsiooni artiklis 8 ette nähtud tõhusate meetmetega kaitseks tubakasuitsu eest nõutakse, et suitsetamine ja tubakasuits kaoksid teatavatest kohtadest ja keskkondadest täielikult, et tagada 100 % suitsuvaba keskkond. Ei ole olemas tubakasuitsuga kokkupuutumise ohutut taset ning arvamused teisese tubakasuitsu mürgisuse läviväärtuse kohta tuleks kõrvale heita, sest need on teaduslike tõenditega ümber lükatud. Muud lähenemisviisid kui 100 % suitsuvaba keskkond, nt ventilatsioon, õhu filtreerimine ning spetsiaalsete suitsetamisalade kasutamine (koos spetsiaalse ventilatsiooniga või mitte) on korduvalt osutunud ebatõhusateks. On veenvaid teaduslikke ja muid tõendeid, et insenertehnilised lahendused ei kaitse tubakasuitsuga kokkupuutumise eest.

2. põhimõte

7. Kõiki inimesi tuleb kaitsta tubakasuitsuga kokkupuutumise eest. Kõik töökohad ja avalikud kohad siseruumides peavad olema suitsuvabad.

3. põhimõte

8. Vaja on õigusakte, et kaitsta inimesi tubakasuitsuga kokkupuutumise eest. Vabatahtlikud suitsuvaba keskkonna meetmed on korduvalt osutunud ebatõhusateks ning need ei taga piisavat kaitset. Et olla tõhusad, peavad õigusaktid olema lihtsad ja selged ning peab olema võimalik tagada nende täitmine.

4. põhimõte

9. Suitsuvaba keskkonna õigusaktide rakendamise ja täitmise tagamise seisukohast on väga olulised hea planeerimine ja piisavad vahendid.

5. põhimõte

10. Kodanikuühiskonnal on keskne roll suitsuvaba keskkonna meetmete toetamisel ja nende järgimise tagamisel ning seetõttu tuleks kodanikuühiskond kaasata aktiivse partnerina õigusaktide loomise, rakendamise ja täitmise tagamise protsessi.

6. põhimõte

11. Suitsuvaba keskkonna õigusaktide rakendamist, täitmise tagamist ja mõju tuleks jälgida ja hinnata. Siia hulka peaks kuuluma ka järelevalve ja vastumeetmed tubakastööstuse nendele tegevustele, mis takistavad õigusaktide rakendamist ja täitmise tagamist, nagu on täpsustatud WHO raamkonventsiooni artikli 20 lõikes 4.

7. põhimõte

12. Inimeste kaitsmist tubakasuitsuga kokkupuutumise eest tuleks vajadusel tugevdada ja laiendada. Meetmeteks võivad olla uued või muudetud õigusaktid, õigusaktide täitmise tagamise parandamine ja muud meetmed, mis kajastavad uusi teaduslikke tõendeid ning juhtumiuuringutest saadud kogemusi.

Mõisted

13. Õigusaktide väljatöötamisel on oluline hoolikalt defineerida põhimõisted. Järgnevalt esitatakse soovitused asjakohaste mõistete kohta, mis põhinevad mitmete riikide kogemusel. Käesolevas osas esitatavad mõisted täiendavad WHO raamkonventsioonis sisalduvaid.

„Teisene tubakasuits“ või „keskkonnas esinev tubakasuits“

14. WHO raamkonventsiooni artiklis 8 käsitletava suitsu kohta kasutatakse tavaliselt mitmeid erinevaid mõisteid. Nendeks on „teisene tubakasuits“, „keskkonnas esinev tubakasuits“ ja „teiste inimeste tekitatud suits“. Vältida tuleks mõisteid „passiivne suitsetamine“ ja „tahtmatu kokkupuude tubakasuitsuga“, sest Prantsusmaa ja teiste riikide kogemused on näidanud, et tubakatööstus võib kasutada neid mõisteid toetamaks seisukohta, et vabatahtlik kokkupuude on aktsepteeritav. Soovitatavad terminid on „teisene tubakasuits“ (inglise keeles „second-hand tobacco smoke“, mida vahel lühendatakse SHS) ja „keskkonnas esinev tubakasuits“ (inglise keeles „environmental tobacco smoke“, mida vahel lühendatakse ETS). Käesolevates suunistes kasutatakse mõistet „teisene tubakasuits“.

15. Teisest tubakasuitsu võib defineerida kui „sigareti või mõne muu tubakatoote põlevast otsast eralduv suits, mis tavaliselt esineb koos suitsetaja poolt väljahingatava suitsuga“.

16. „Suitsuvaba õhk“ on õhk, mis on 100 % suitsuvaba. See definitsioon hõlmab muu hulgas õhku, kus tubakasuitsu ei ole näha, haista ega tunda ning kus seda ei saa mõõta[1].

„Suitsetamine“

17. See mõiste tuleks defineerida nii, et hõlmatakse süüdatud tubakatoote omamine või hoidmine olenemata sellest, kas suitsu hingatakse aktiivselt sisse või välja.

„Avalik koht“

18. Avaliku koha täpne definitsioon on eri riikides erinev, kuid oluline on, et õigusaktides oleks see mõiste defineeritud võimalikult laialt. Definitsioon peaks hõlmama kõiki kohti, mis on laiemale üldsusele avatud või kollektiivseks kasutamiseks, hoolimata koha omandisuhtest või õigusest seal viibida.

„Siseruumid“ või „kinnised ruumid“

[1] On võimalik, et tubakasuitsu koostisosad esinevad õhus nii väikeses koguses, mida ei ole võimalik mõõta. Tuleb arvestada võimalust, et tubakatööstus ning majutus- ja toitlustussektor võivad üritada selle definitsiooni piire laiendada.

19. Artiklis 8 nõutakse kaitset tubakasuitsu eest töökohtades ja avalikes kohtades, mis asuvad siseruumides. Kuna „siseruumi“ definitsioon võib põhjustada probleeme, siis tuleks uurida mitmete riikide kogemusi selle mõiste defineerimisel. Definitsioon peaks olema võimalikult kõikehõlmav ja selge. Tuleks vältida loetelude koostamist, mida saab tõlgendada nii, et sealt jäävad välja potentsiaalselt olulised siseruumid. Soovitatakse, et „siseruumide“ (või „kinniste ruumide“) definitsioon hõlmaks mis tahes ruumi, millel on katus või mis on suletud ühe või rohkema seina või küljega, olenemata katuse või seinte materjalist ja sellest, kas konstruktsioon on püsiv või ajutine.

„Töökoht“

20. „Töökoht“ tuleks defineerida võimalikult laialt kui „mis tahes koht, mida inimene kasutab töö või teenistuse ajal“. Definitsioon peaks hõlmama mitte ainult palgatööd, vaid ka vabatahtlikku tööd, kui selle eest tavaliselt makstakse kompensatsiooni. Lisaks peaks mõiste „töökoht“ hõlmama mitte ainult neid kohti, kus tööd tehakse, vaid ka kõiki nendega ühendatud või seotud kohti, mida töötajad töö ajal ühiselt kasutavad, näiteks koridorid, liftid, trepid, vestibüülid, ühisruumid, kohvikud, tualetid, puhkeruumid, sööklad ning ka väljas olevad ehitised, nagu varjualused ja soojakud. Sõidukid, mida tööajal kasutatakse, on töökohad ning nad tuleks vastavalt ka määratleda.

21. Hoolikalt tuleb arvesse võtta töökohti, mis on ka inimeste koduks või elukohaks, näiteks vanglad, vaimse tervise asutused või hooldekodud. Teiste inimeste jaoks on need töökohad ning neid inimesi tuleb kaitsta tubakasuitsuga kokkupuutumise eest.

„Ühistransport“

22. Ühistransport tuleks defineerida nii, et hõlmatakse kõik sõidukid, mida kasutatakse inimeste transportimiseks, üldiselt tasu eest või tulu saamise eesmärgil. Definitsioon hõlmaks ka taksosid.

TÕHUSATE ÕIGUSAKTIDE REGULEERIMISALA

23. Artiklis 8 on nõutud tõhusate meetmete võtmist, et kaitsta inimesi tubakasuitsuga kokkupuutumise eest 1) siseruumides asuvates töökohtades, 2) siseruumides asuvates avalikes kohtades, 3) ühistranspordis ja 4) vajadusel muudes avalikes kohtades.

24. Siit tuleneb kohustus pakkuda üldist kaitset, tagades, et kõik siseruumides asuvad avalikud kohad ja töökohad, kõik ühistranspordivahendid ja võimalik, et ka muud (väljas või poolenisti väljas asuvad) avalikud kohad, on vabad teisesest tubakasuitsust. Erandid tervise või seadustega seotud väidete alusel ei ole põhjendatud. Kui erandeid tehakse muude argumentide põhjal, siis peavad need olema minimaalsed. Kui konventsiooniosaline ei suuda üldist kaitset tagada kohe, siis artikkel 8 kohustab tegutsema nii kiiresti kui võimalik, et kaotada kõik erandid ning muuta kaitse üldiseks. Iga konventsiooniosaline peab püüdma tagada üldise kaitse viie aasta jooksul alates päevast, kui WHO raamkonventsioon jõustub selle osalise jaoks.

25. Ei ole olemas teisese tubakasuitsuga kokkupuutumise ohutut taset ning nagu on nenditud osaliste konverentsi otsuses FCTC/COP1(15), ei kaitse insenertehnilised lahendused, nagu ventilatsioon, õhuvahetus ja spetsiaalsete suitsetamisalade kasutamine tubakasuitsuga kokkupuutumise eest.

26. Kaitse tuleb tagada kõikides siseruumides või kinnistes ruumides asuvates töökohtades, kaasa arvatud mootorsõidukites, mis on töökohad (nt taksod, kiirabiautod või kaubaautod).

27. Konventsiooni kohaselt nõutakse kaitsemeetmeid mitte ainult siseruumides asuvate avalike kohtade puhul, vaid vajadusel ka muude (st väljas või poolenisti väljas asuvate) avalike kohtade puhul. Selliste väljas või poolenisti väljas asuvate avalike kohtade määratlemisel, mille puhul on asjakohane vahend õigusakt, peaksid osapooled arvestama võimalikku ohtu tervisele erinevate kohtade puhul ning võtma tõhusaimad kaitsemeetmed tubakasuitsuga kokkupuutumise eest, kui tõendid näitavad, et oht on olemas.

28. Üldsuse ja arvamusliidrite teadlikkuse suurendamine pidevate teabekampaaniate abil teisese tubakasuitsuga kokkupuutumise riskide kohta on valitsusasutuste ja kodanikuühiskonna ühine oluline ülesanne tagamaks, et avalikkus mõistab ja toetab õiguslikke meetmeid. Peamiste sidusrühmade hulka kuuluvad ettevõtted, restoranide ja majutusettevõtete ühendused, tööandjate ühendused, ametiühingud, meedia, tervishoiutöötajad, laste- ja noorteorganisatsioonid, õppe- ja usuasutused, teadusringkonnad ja laiem avalikkus. Teadlikkuse suurendamise puhul tuleks õigusakte ette valmistades konsulteerida ka ettevõtete ning muude organisatsioonide ja asutustega, keda õigusaktid mõjutavad.

29. Peamine sõnum peaks keskenduma kahjule, mida teisese tubakasuitsuga kokkupuutumine põhjustab, faktile, et siseruumides suitsetamise täielik keelamine on ainus teaduslikult tõestatud lahendus, mis tagab täieliku kaitse tubakasuitsuga kokkupuutumise eest, ning faktile, et tervise ja majanduse vahel ei ole vaja teha kompromisse, sest järjest enamatest riikidest saadud kogemus näitab, et suitsuvaba keskkond on kasulik mõlemale. Avalikud teabekampaaniad peaksid selgitama ka seda, milliste kohtade puhul ei ole õigusaktid otstarbekad või asjakohased, näiteks kodude puhul.

30. Väga olulised on ka põhjalikud konsultatsioonid sidusrühmadega, et harida ja mobiliseerida ühiskonda ning leida õigusaktidele toetust pärast nende jõustumist. Kui õigusakt on vastu võetud, peaks järgnema teabekampaania, mis viib õigusakti rakendamiseni, teabe andmine ettevõtjatele ja hoonete haldajatele, kus selgitatakse seadust ja nende kohustusi, ning vajalike ressursside, näiteks märgistusvahendite loomine. Sellised meetmed suurendavad tõrgeteta rakendamise tõenäosust ja seaduse vabatahtliku täitmise taset. Mittesuitsetajate võimestamise teemalised sõnumid ja suitsetajatele suunatud sõnumid, milles neid tänatakse seaduse täitmise eest, aitavad kaasata avalikkust seaduse täitmise tagamisse ja tõrgeteta rakendamisse.

SEADUSE TÄITMISE TAGAMINE

Seadusest tulenevad kohustused

31. Tõhusa õigusakti puhul langeb seaduse täitmise vastutus nii asjaomasele ettevõttele kui ka suitsetajale ning karistused seaduse rikkumise eest peaksid olema kohaldatavad nii ettevõtete kui võimalusel ka suitsetajate suhtes. Seaduse täitmise tagamisel peaks tavaliselt keskenduma ettevõtetele. Õigusaktiga tuleks vastutus selle täitmise eest seada omanikule, haldajale või muule ruumide eest vastutavale isikule ning selgelt määratleda meetmed, mida vastav isik peab võtma. Kohustused on järgmised:

a) kohustus asetada sissepääsude juurde ja muudesse asjaomastesse kohtadesse selged suitsetamist keelavad sildid. Nende siltide suuruse ja sisu üle peaksid otsustama tervishoiuasutused või muud valitsusasutused. Siltidel võib olla ka telefoninumber või mõni muu viis rikkumistest teatamiseks ning selle ehitises oleva isiku nimi, kellele kaebused esitada;

b) kohustus eemaldada ruumidest kõik tuhatoosid;

c) kohustus jälgida reeglite täitmist;

d) kohustus võtta mõistlikke erimeetmeid, et hoida ära suitsetamine ruumides. Nendeks meetmeteks võivad olla palve mitte suitsetada, inimese teenindamise lõpetamine, palve lahkuda ruumist või õiguskaitseorganile või muule asutusele teatamine.

Karistused

32. Õigusaktis tuleks kindlaks määrata trahvid või muud rahalised karistused rikkumiste eest. Kuigi trahvide suurus peegeldab iga riigi tavasid ja kombeid, tuleks otsuse tegemisel lähtuda siiski teatavatest põhimõtetest. Kõige olulisem on, et trahvid oleksid piisavalt suured, et hoida ära rikkumisi; muidu võivad reeglite rikkujad neid ignoreerida või käsitleda neid lihtsalt ärikuludena. Karistused peavad olema ettevõtete jaoks suuremad kui suitsetavate tavainimeste jaoks, kellel on tavaliselt vähem ressursse. Korduva rikkumise puhul peaksid karistused suurenema ning need peaksid olema kooskõlas sellega, kuidas riigis käsitletakse muid sama tõsiseid rikkumisi.

33. Lisaks rahalistele karistustele võidakse õigusaktiga ette näha muid haldussanktsioone, nagu tegevusloa äravõtmine, mis on kooskõlas riigi õigussüsteemi ja tavadega. Neid nn viimase võimaluse sanktsioone kasutatakse harva, kuid need on väga olulised tagamaks seaduse täitmine nende ettevõtete puhul, kes on otsustanud seadust korduvalt rikkuda.

34. Rikkumiste puhul võib kaaluda ka kriminaalkaristuste rakendamist, kui need on riigi õiguslikus ja kultuurilises kontekstis asjakohased.

Seaduse täitmise tagamise korralduslik pool

35. Õigusaktis peaksid olema määratletud asutus või asutused, kes vastutavad seaduse täitmise eest, ning süsteem nii seaduse täitmise järelevalveks kui ka rikkujatele süüdistuse esitamiseks.

36. Järelevalve peaks hõlmama ettevõtete vastavuse kontrollimise protsessi. Üldiselt ei ole suitsuvaba keskkonna õigusaktide täitmise kontrollimiseks vaja luua uut kontrollisüsteemi. Seaduste järgimisel võib tavaliselt kasutada üht või mitut juba kasutusel olevat ettevõtete ja töökohtade kontrollimise mehhanismi. Selleks on üldiselt mitmeid võimalusi. Paljudes riikides võib seaduse täitmise kontrollimise ühendada tegevusloa andmisega, tervise- ja sanitaarkontrollidega, töötervishoiu ja -ohutuse või tuleohutuse kontrollidega või muude sarnaste programmidega. Teabe kogumise seisukohast on kasulik kasutada mitmeid selliseid allikaid üheaegselt.

37. Soovitatakse võimaluse korral kasutada kohaliku tasandi inspektoreid ja täitevametnikke; see aitaks suurendada järelevalveressursse ja seaduse täitmist. Sellise lähenemisviisi puhul on vaja luua riiklik koordineerimismehhanism, et tegevus oleks kogu riigis ühtlustatud.

38. Olenemata kasutatavast mehhanismist peaks järelevalve põhinema üldisel seaduse täitmise tagamise kaval ning sisaldama inspektorite tõhusat koolitust. Tõhus järelevalve võib hõlmata nii regulaarseid kontrollkäike, kavandamata üllatuskontrolle kui ka kontrollkäike, mis tehakse kaebuste alusel. Sellised käigud võivad alguses, vahetult pärast seaduse jõustumist, olla harivat laadi, sest enamik rikkumisi on tõenäoliselt tahtmatud. Õigusakt peaks võimaldama inspektoritel ruumidesse siseneda seaduses ettenähtud korras ning võtta proove ja koguda tõendeid, kui selliseid õigusi ei ole juba olemasolevates õigusaktides sätestatud. Samuti peaks õigusakt keelama ettevõtetel inspektorite töö segamise.

39. Tõhusa järelevalve kulud ei ole ülemäära kõrged. Ei ole vaja palgata suurt hulka inspektoreid, sest kontrolle saavad läbi viia olemasolevad töötajad olemasolevate programmide raames. Kogemused näitavad, et suitsuvaba keskkonna õigusaktid muutuvad üsna pea isejõustuvateks (st avalikkus täidab neid enamjaolt ise). Kui seadust rakendatakse hoolikalt ning tehakse pingutusi ettevõtete ja avalikkuse harimiseks, on süüdistus vaja esitada võib-olla ainult paaril korral.

40. Kuigi need programmid ei ole kallid, on siiski vaja ressursse ettevõtjate harimiseks, inspektorite koolitamiseks, kontrollide koordineerimiseks ja töötajatele kompensatsiooni maksmiseks, kui kontrollkäike teostatakse väljaspool tavalist tööaega. Selleks oleks vaja kindlaks määrata rahastamismehhanism. Tõhusate järelevalveprogrammide puhul on kasutatud erinevaid rahastamisallikaid, näiteks selleks eesmärgiks eraldatud maksutulud, ettevõtete tegevusloa lõivud ja tulud rikkujate makstud trahvidest.

Seaduse täitmise tagamise strateegiad

41. Strateegiline lähenemine seaduse täitmise tagamisele aitab maksimeerida seaduse täitmist, lihtsustada õigusakti rakendamist ja vähendada vajadust selle täitmise tagamiseks vajalike ressursside järele.

42. Seaduse toimimise seisukohast ning tulevast järelevalvet ja seaduse täitmise tagamist silmas pidades on väga olulised kohe pärast seaduse jõustumist võetavad täitmismeetmed. Paljud riigid ja omavalitsused on soovitanud algset pehmet jõustamist, mille käigus rikkujaid hoiatatakse, kuid ei karistata. Selle lähenemisviisiga peaks siduma aktiivse kampaania ettevõtjate teavitamiseks nende seadusjärgsetest kohustustest ning ettevõtted peaksid mõistma, et esialgsele armuajale või järkjärgulisele rakendamisele järgneb rangem periood.

43. Paljud riigid on soovitanud aktiivse jõustamise alguses kajastada süüdistusi laialt, et saavutada hoiatav efekt. Tuues esile suuremad seaduserikkujad, kes on aktiivselt seadust trotsinud või on ühiskonnas tuntud, reageerides nende tegevusele kiiresti ja rangelt ning otsides nendele meetmetele võimalikult laia kajastust avalikkuses, võivad ametivõimud näidata oma kindlameelsust ning seda, et seadust tuleb tõsiselt võtta. See aitab suurendada vabatahtlikku seaduse järgimist ning vähendada ressursse, mida on tarvis edasiseks järelevalveks ja seaduse täitmise tagamiseks.

44. Kuigi suitsuvaba keskkonna seadused muutuvad kiiresti isejõustuvaks, on siiski ülimalt oluline, et ametivõimud oleksid valmis kiiresti ja otsustavalt reageerima igale üksikule seaduserikkumisele. Eelkõige võib kohe seaduse jõustumise järel kerkida esile seaduserikkujaid, kes avalikult seadust põlastavad. Range reageerimine nendele juhtumitele näitab, et eeldatakse seaduse täitmist, mis aitab lihtsustada tegevust tulevikus, otsusekindlusetus võib aga viia laiaulatuslike rikkumisteni.

Ühiskonna mobiliseerimine ja kaasamine

45. Järelevalve ja seaduse täitmise tagamise programmi saab tõhustada ühiskonna kaasamisega. Kodanike toetuse saamine ning nende julgustamine seaduse täitmist kontrollima ja rikkumistest teatama aitab oluliselt laiendada täitevasutuste haaret ning vähendada seaduse täitmiseks vajalikke ressursse. Paljudes riikides ja omavalitsustes on kodanike kaebused peamiseks mooduseks seaduse täitmise tagamisel. Seetõttu peaks suitsuvaba keskkonna õigusaktides täpsustama, et kodanikud võivad algatada kaebusi ning iga üksikisik või valitsusväline organisatsioon võib algatada tegevuse, et tagada teisese tubakasuitsuga kokkupuudet reguleerivate eeskirjade täitmine. Täitmise tagamise programm peaks sisaldama tasuta vihjetelefoni või muud sarnast süsteemi, mis julgustaks kodanikke kaebusi esitama.

MEETMETE JÄRELEVALVE JA HINDAMINE

46. Tubakasuitsuga kokkupuute vähendamise meetmete järelevalve ja hindamine on olulised mitmel põhjusel, näiteks:

    a) poliitilise ja avaliku toetuse suurendamiseks, et tugevdada ja laiendada seadusesätteid;

    b) et dokumenteerida edusammud, mis annavad teavet teistele riikidele ja aitavad neid nende tegevuses;

    c) selliste tegevuste kindlakstegemiseks ja avaldamiseks, mida tubakatööstus tegi meetmete rakendamise segamiseks.

47. Järelevalve ja hindamise ulatus ja keerukus on eri riikides ja omavalitsustes erinev, sõltuvalt kasutada olevatest eksperditeadmistest ja ressurssidest. Siiski on oluline hinnata rakendatud meetmete tulemusi, eelkõige kasutades peamist mõõdikut – teisese tubakasuitsuga kokkupuutumist töökohtades ja avalikes kohtades. Selle saavutamiseks on mitmeid kulutõhusaid meetodeid, näiteks töökohtade rutiinsel kontrollimisel saadud andmete kasutamine.

48. Arvestada tuleks kaheksat peamist protsesside ja tulemuste hindamise näitajat, mis on järgmised[2]. (2)

Protsessid

a) Suitsuvaba keskkonna poliitikat puudutavad teadmised, hoiakud ja toetus kogu elanikkonna hulgas ning võimalusel ka spetsiifiliste rühmade, nt baaritöötajate hulgas;

b) suitsuvaba keskkonna meetmete täitmise tagamine ja järgimine.

Tulemused

a) Töötajate teisese tubakasuitsuga kokkupuutumise vähenemine töökohtadel ja avalikes kohtades;

b) teisese tubakasuitsu vähenemine töökohtade (eelkõige restoranide) ja avalike kohtade õhus;

c) teisese tubakasuitsuga kokkupuutumisest tuleneva suremuse ja haiguste vähenemine;

[2] Väljaandes „WHO policy recommendations: protection from exposure to second-hand tobacco smoke“ (Genf, Maailma Terviseorganisatsioon, 2007) on mitmeid viiteid ja linke kõikide nende näitajate kohta mujal tehtud uuringutele.

d) teisese tubakasuitsuga kokkupuutumise vähenemine kodudes;

e) muutused suitsetamise üldises levikus ja suitsetamisega seotud käitumises;

f) majanduslik mõju.